Dragoș POPESCU

De la parc totalitar la piață
democratică. Reorganizarea și
amenajarea spațiului public central
din municipiul Râmnicu Vâlcea
*From totalitarian park to democratic
plaza. Reformation and design of
central public space from Râmnicu
Vâlcea municipality*

***De la parc totalitar la
piață democratică.
Reorganizarea și
amenajarea spațiului
public central din
municipiul
Râmnicu Vâlcea***

***From totalitarian park to
democratic plaza.
Reformation and design of
central public space from
Râmnicu Vâlcea
municipality***

Dragoș POPESCU

dago_popescu@yahoo.com

Asist. Dr.Arhitect, SP*, FA UAUIM
Assist.Teach. Dr.Architect, SP*, FA UAUIM

*Departament Sinteza Proiectării de Arhitectură
Facultatea de Arhitectură
Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu
UAUIM București
*Synthesis of Architectural Design Department (SP)
Faculty of Architecture
Ion Mincu University of Architecture and Urbanism
UAUIM Bucharest

rezumat

Zona centrală din Râmnicu-Vâlcea a fost, în 2012, subiectul unui concurs național de soluții de arhitectură, organizat de OAR. Se dorea intervenția pe două paliere, mai întâi conturarea unei strategii asupra unei zone mai extinse, propunerea unor trasee pietonale fluente, reconsiderarea funcțiunilor spațiului public și conexiunile cu restul zonei centrale. A doua intervenție propusă era asupra unui scuar central (Mircea cel Bătrân), pentru crearea unui spațiu public de maxim interes pentru pietoni, o legătură cât mai bună cu zonele comerciale de la sud și rezolvarea traficului auto și pietonal în zonă.

cuvinte cheie

arhitectură, concurs, spațiu public

abstract

Râmnicu Vâlcea is a small-to-medium size city, the head of one of Romania's 42 counties. It's located in the centre of the country, at the foothills of the Carpathian Mountains. The central area of the town was the subject of a national architectural competition in 2012. There were two areas to intervene upon: a larger one, aiming at the creation of pedestrian zones, new public spaces and their connections with the rest of the central area. A second focus was on a very central space, having a park-like organization at the time, which was to be converted into a major public space.

keywords

architecture, competition, public space

1 STADIUL ÎNȚĂL

Zona centrală din Râmnicu-Vâlcea a fost, în 2012, subiectul unui concurs național de soluții de arhitectură, organizat de OAR. Se dorea intervenția pe două paliere, mai întâi conturarea unei strategii asupra unei zone mai extinse, propunerea unor trasee pietonale fluente, reconsiderarea funcțiilor spațiului public și conexiunile cu restul zonei centrale. A doua intervenție propusă era asupra unui scuar central (Mircea cel Bătrân), pentru crearea unui spațiu public de maxim interes pentru pietoni, o legătură cât mai bună cu zonele comerciale de la sud și rezolvarea traficului auto și pietonal în zonă.

În urma analizei pe care echipa noastră câștigătoare a făcut-o, impresia noastră a fost că orașul nu suferea de disfuncționalități majore, ci doar de o viziune învechită despre spațiul public, trafic și în general confort urban.

Centrul Municipiului Râmnicu-Vâlcea a trecut, începând cu anii '50 dar în special în anii '80, printr-un proces de restructurare specific acelei perioade. Zona centrală a suferit un proces de reconstrucție de tip *tabula rasa*, în care singurele elemente menținute au fost câteva construcții, actualmente cu statut de monument. Deși traseele străzilor au fost păstrate, prospectele s-au mărit, iar casele au fost dărâmate și înlocuite cu blocuri noi.

2 SCOPUL INTERVENȚIEI

Scuarul subiect al concursului de amenajare se afla pe amplasamentul unei astfel de insule urbane, străbătute de o stradă diagonală. Ea a fost transformată într-o amenajare de tip parc cu alei și garduri vii, specifică regimurilor totalitare, în care oamenii erau descurajați să se reunească în spații publice, în logica lui *Circulați, vă rog!*, conform căreia

orice spațiu public este de fapt un traseu de deplasare iar staționarea este interzisă.

Ca reacție la acest tip de intervenție, ne-am propus să încercăm să găsim soluția optimă pentru crearea unui spațiu public central atât de necesar, un spațiu al democrației, care să contribuie la redescoperirea de sine a comunității locale, a spiritului civic. Am vrut să facem asta fără o intervenție în forță care să șteargă tot ce exista înainte pe acest loc, așa cum se întâmplase în trecut.

3 DESCRIEREA INTERVENȚIEI

În primul rând, am identificat zonele cu calități pozitive, ce puteau fi păstrate. Astfel, zona verde de la sud-estul ansamblului avea calități spațiale deosebite, preluând fericit panta naturală a terenului, păstra o direcție de parcurgere utilă prin scara Boromir, constituind în același timp o rezervă esențială de spațiu verde.

Datorită unei diferențe de nivel de peste trei metri pe direcția nord-sud (și o altă mai mică pe direcția est-vest), amenajarea de tip scuar existentă consta în platforme la cote diferite, cu zone verzi intercalate. De aceea, din punct de vedere al utilității sale, scuarul Mircea Cel Bătrân era o rezervă imensă de spațiu nefolosit din cauza amenajării sale ca parc cu alei și nu ca spațiu public. Ce trebuia făcut era să deschidem întregul spațiu. Am făcut-o creând un unic spațiu amplu, rectangular, **Piața Mare**. Iarba a fost în bună măsură înlocuită cu pavaje, iar pomii au fost distribuiți pe aliniamente perimetrale, pentru a nu obtura vederea în cazul evenimentelor de amploare.

În același timp, un alt factor determinant al propunerii noastre a fost considerentul că spațiile publice trebuie să fie plate pentru a permite

adunarea unui număr mare de oameni pentru diferite manifestări. Un spațiu fragmentat cu rupe de nivel nu este foarte prietenos cu adunările mari, civice sau de altă natură. Acest lucru ne-a pus în situația de a ridica sau coborî nivelul terenului pentru a-l aduce la aceeași cotă. Am considerat că ridicarea terenului ar rupe legătura cu sudul orașului, cu strada Regina Maria și cu zona Mall-urilor, de aceea s-a ales ca soluție optimă coborârea terenului la cota sudică. În faza concursului, preluarea diferenței de nivel față de strada de la nord se făcea prin continuarea unui zid de incintă al Parcului Mircea cel Bătrân, de la nord-est. În faza de proiect tehnic, am decis ca ruperea majoră de pantă să o facem prin intermediul unor gradene prevăzute cu locuri de stat, mai potrivite cu ideea unui amfiteatru rectangular ce se contura prin decizia de coborâre a nivelului pieței. Părțile componente ale amenajării au căpătat denumiri, necesare atât ca referințe ale proiectului tehnic, cât mai ales ca articulații compoziționale importante ale noii piețe, **Piața Mare**, cu spațiile înconjurătoare.

Astfel, urcarea variabilă dinspre latura lungă a Pieței către trotuarul Căii lui Traian, artera centrală a orașului, am tratat-o sub forma unor trepte pe care se poate coborî/urca dar și sta: **Scara monumentală**. Platforma de la nord-est dinspre Teatrul Ariel a devenit Piațeta de sus sau **Piațeta circulară**, un spațiu mai mic, dar către care converg multiple direcții și care a fost pavată în cercuri concentrice. În mijlocul Piațetei ne-am fi dorit inițial poziționarea unui copac de dimensiuni mari, dar în final am fost de acord cu amenajarea unui amplasament corespunzător, de tip bașă îngropată în pavaj, pentru bradul de Crăciun, al cărui loc tradițional era aici. **Rampa diagonală** este un alt element important al amenajării. Ea acuză vechea direcție de parcurgere a spațiului, strada diagonală a insulei, prezentă atât

înainte de sistematizarea din anii '80, cât și ulterior prin conformarea platformelor scuarului. Diagonala, ca direcție de parcurgere și memorie a vechii străzi am evidențiat-o prin diferențierea în pavaj dintre piatra cubică cu fețe tăiate și piatra cubică ruptă, pentru restul pieței. De asemenea, menținerea conturului zonei verzi dinspre **Scara Boromir** ne-a permis crearea unor platforme buzunar - zone de staționare și odihnă de-a lungul rampei, care oferă și o bogăție de percepții vizuale ale ansamblului. Noua Piață Mare, ca spațiu rectangular determinat, a fost completată prin configurarea în unghi drept inclusiv a colțului sud-est, racordat la panta naturală a trotuarului străzii Regina Maria prin trepte de asemenea pierdute în pavaj: **Scara triumfiulară**. **Fântâna arteziană** centrală, care oferă un loc de joacă pentru copii și răcoare vara, întregeste ansamblul nou creat.

În paralel cu amenajarea exterioară, s-a realizat proiectul pentru un pasaj pietonal ce subtraversează intersecția Calea lui Traian cu Regina Marina și strada Știrbei Vodă, și o parcare subterană, în prealabil executându-se devierea rețelelor de utilități din zonele respective. Pe lângă funcția de tranzit, pasajul pietonal subteran comunică și cu parcare, adăpostește 2 buzunare expoziționale mari, o toaletă publică și alte spații tehnice destinate administrației orașului.

Parcarea propusă este situată în proximitatea pieței agroalimentare, are două subsoluri și este exclusiv subterană. Amprenta ei, suprapusă parțial cu cea a spațiului verde, a pus probleme deosebite în calcularea structurii pentru preluarea încărcării unui volum de pământ suficient pentru susținerea unor copaci de talie mare. De asemenea, ulterior executării subsolurilor aferente parcarii, s-a refăcut conturul inițial al spațiului verde, conform ideii

originale din proiectul de la concurs. Deasupra parcerii, în jurul rampei de acces, s-a reamenajat o stație de taxiuri și o parcare de biciclete. Accesul pietonal în parcare este o cutie de sticlă cu fețe clare alternând cu panouri translucide ce îmbracă o carcasă din beton aparent. S-a dorit diminuarea prezenței acestora în spațiul public, prinderile punctuale din inox și soclul retras contribuind la senzația de dematerializare.

Tronsonul străzii Regina Maria de la sudul amenajării, ce beneficiază de o sumedenie de spații comerciale, a fost pietonalizat, odată cu aducerea zonei ocazional carosabile la nivelul trotuarului. Accesele carosabile spre zona centrală au fost restricționate prin bolarzi de piatră și electrici.

4 EVALUAREA INTERVENȚIEI

De la inaugurarea publică a amenajării (octombrie 2017), deja noul spațiu public a găzduit numeroase evenimente, mari și mici. Ne-am bucurat să vedem că versatilitatea maximă a unui spațiu plat și rectangular, înconjurat de scări și gradene, a fost speculată în diverse manifestări culturale: piese de teatru, concerte, evenimente s-au adaptat la noua topografie, beneficiind de vizibilitatea unei deschideri totale. Pe lângă târguri tradiționale, proximitatea unui teatru a prilejuit diverse spectacole în aer liber, pentru copii și adulți, beneficiind de topografia nou creată de rampe, scări, gradene.

A fost necesară desfacerea unui număr însemnat de copaci, dar pomii plantați depășesc numeric pe cei existenți înaintea intervenției, fiind distribuiți în alinamente compacte pe margini, pentru a nu împiedica desfășurarea evenimentelor de amploare. Ei sunt prevăzuți cu grătare metalice dispuse la nivelul pavajului, în aceeași idee a accesibilizării

întregului spațiu, și sunt din specii diverse: pe lângă pinii și brazii existenți înainte, au apărut cedri, platani, arbori lealea, corcoduși roșii, cireși japonezi, sicomori. În câțiva ani, ei vor oferi umbră și un spectacol cromatic acordat anotimpurilor.

Piatra propusă pentru pavaje și placări a fost andezitul, tăiat, spart sau fiamat, după caz, și dolomitul alb pentru marcaje de delimitare. Ne-am dorit și în general am reușit să avem un mobilier urban de calitate. Pe lângă piese de mobilier standard, s-au executat și tipuri de bănci personalizate: băncile jardinieră și cele mobile, care se adaptează la diversele evenimente din piață. Lemnul aparent și oțelul vopsit în gri închis al băncilor contrastează plăcut cu griul deschis al pietrei. Lungimea de circa 60 de metri a scării monumentale din piatră masivă este ritmată de șase jardiniere din corten, cu o cromatică apropiată de cărămida aparentă a bisericii monument Cuvioasa Paraschiva și de țigla acoperișurilor blocurilor din frontul de vizavi, pe care scara se profilează.

Iluminatul public urmărește atât conturul rectangular al pieței, cât și direcția diagonală, prin prevederea unor stâlpi mai mari. De asemenea, rampa diagonală, dincolo de aspectul utilitar destinat persoanelor cu dizabilități, pare a fi, după cum ne-am și imaginat, o zonă preferată de o varietate de utilizatori: pietoni, mici bicicliști sau trotinete, beneficiind și de zonele de stat cele mai bune, cu umbră și perspective favorabile.

Noile străzi pietonalizate, precum și trotuarele lărgite au potențialul de a revigora activitățile comerciale ale parterurilor aferente, deschiderea de noi terase, iar succesul acestora se va răsfărge și asupra imobilelor din jurul noii amenajări, care au

nevoie de a fi reabilitate, conform unui statut de zonă centrală.

Există inevitabil și nemulțumiți sau nostalgici printre locuitori, dar am primit deja și multe remarci pozitive. Sperăm ca noua Piață Mare să își îndeplinească menirea de agoră a orașului, unde oamenii sărbătoresc, se bucură dar își pot arăta și eventualele nemulțumiri, ingrediente obligatorii ale tinerei democrații românești.

Fig.1-30* Realizare proiect / *Realized, built project*

*Imagini trimise pentru publicare de către autorul articolului, Popescu D. / *Images sent for publication by the article's author, Popescu D.*

înainte
după

(english version)

1 PREVIOUS STATE

Râmnicu Vâlcea is a small-to-medium size city, the head of one of Romania's 42 counties. It's located in the centre of the country, at the foothills of the Carpathian Mountains. The central area of the town was the subject of a national architectural competition in 2012. There were two areas to intervene upon: a larger one, aiming at the creation of pedestrian zones, new public spaces and their connections with the rest of the central area. A second focus was on a very central space, having a park-like organization at the time, which was to be converted into a major public space.

When we engaged in the 2012 national public competition to refurbish the city centre of Râmnicu Vâlcea, that we eventually won, our first impression was that the main problem of the site was just that it had an obsolete design and understanding of the public space.

The centre had previously suffered a rather brutal intervention in the 60's to 80's, most of the old houses and streets being replaced with blocks of flats and larger avenues. One central island, with a diagonal street, had been converted into the city's central public space, having a park-like design, with alleys, sloping green space and small paved platforms at different heights.

2 AIM OF THE INTERVENTION

The post war totalitarian regime in Romania had always feared large spontaneous gatherings of people, that's why a common feature of public space design in communist Romania was the park-type organization: alleys between green spaces, the best response to a "**Keep walking, comrades, and keep**

off the grass!" formula. This type of spaces contributed to social alienation and the destruction of the concept of community.

With our proposal, we wanted to recreate a democratic space that would help to re-enable a sense of local community, the civic and participatory spirit. We sought not to redesign and erase almost everything, as the previous intervention had done, but to identify and keep the valuable features and update the area to a contemporary understanding and use of the public space, which we basically considered to be a larger flat open space. The initial gradens-like platforms, as well as the entire park-like organization, were not friendly to large crowds of people. We had to "make space", keeping it horizontal and mineralized the green areas, replacing the grass with pavement and grid protections for the trees.

3 DESCRIPTION OF THE INTERVENTION

We identified the areas which could be kept as they were. In this respect, we preserved a major area of green space situated at the south-east of the site as it was, thanks to its qualities and the good connection it provided with the surroundings. We unified the other green spaces and platforms of the park into one large rectangular space, **The Large Square**. The old trees, initially evenly distributed on the green spaces, would be removed and we would plant new ones on the sides of the square, so that they didn't obstruct the view when large events occurred.

Due to a three-meter difference in height on the north-south direction of the site, and one meter on the east-west direction, we decided to lower the new square's level. Thus, the new configuration partially resembles to an open air amphitheatre. Its "zero"

point would be the south-west corner of the square. The rectangular square would be connected with its surroundings through different types of stairs. We gave each of them a name, both from the need to have written references for the parts of the technical project, but due to their importance as compositional articulations to the surrounding streets and spaces, as well.

The monumental stair would be the connection between the long sides of the square with the sidewalk of the town's main street. **The Little Round Square** is the place where multiple directions are convergent and it's also the traditional place for the Christmas Tree.

The Diagonal Ramp follows the direction of the old diagonal street and it is marked in the pavement by using cut andesite paving stone opposed to rough andesite for the rest of the square. Moreover, in the evening, its direction is outlined by a row of powerful tall light posts. It is not merely a tool for people with disabilities, instead it has pocket-platforms that allow people to sit and rest, or watch the square show. The south-east corner ends the rectangular shape of the Large Square with the help of **the Triangular Stair**. **The Artesian Fountain** that refreshes the air and provides a playground for the children in the middle of the square, in summer, couldn't have missed.

Besides the exterior refurbishment, following the client's decision, we also designed a pedestrian underground passage under the main intersection, connected to an underground parking. Along with its transit function, the passage is home to two exhibition spaces and other technical facilities. The underground parking has two levels that can accommodate 200 cars. The ground floor pedestrian

access to the parking was conceived as a levitating glass box wrapped around a concrete framework.

The streets at the north and at the south of the square were turned into pedestrian streets and a bicycle parking was set inside the taxi station that goes around the access to the underground parking.

4 ASSESSMENT

Since the execution ended (October 2017), we were pleased to see that a large number of events have already taken place in the new square, which enjoys the proximity of a theatre nearby. Beside the large shows and feasts organized by the municipality, a lot of other small theatre shows and happenings were performed in the open space, also taking advantage of the square configuration and of the mobile large wooden benches that complete the fixed urban furniture.

We had to cut a number of the existing trees, in order to create **The Large Square**, but a larger number of different species have been planted. In a few years they will provide shadow and a colourful show, according to each season.

The pavement is made from cut or rough andesite and white dolomite for different markings. The urban furniture is partially customized. Beside the mobile benches, 6 corten planters offer a rhythm to the monumental stair, while also matching the brick colour of the church and the blocks' roofs opposed on the other side of the street. The public illumination system follows both the contours of the square, and the diagonal direction, marked by a row of tall and powerful lights.

Mothers with strollers, grandparents with children learning to ride bicycles, scooters running down the

ramp are the usual users and activities spotted on site. The sitting places along the ramp offer shadow and a good view towards the square.

The newly pedestrian-designed streets and the enlarged sidewalks have the potential for reviving commercial activities such as pubs and open air terraces and this welfare may extend to the buildings surrounding the square, which are in need of a facelift.

We hope that the Square will in time fulfill its purpose as an agora for the city, where the people can celebrate but also show their disagreements, much needed in a young democracy such as the Romanian one.

Credite / Credits:

Beneficiar / Beneficiary : Primăria Municipiului Râmnicu-Vâlcea / Râmnicu-Vâlcea City Hall

Proiectant / Designer : Asociera / Association SORIN DRAGOȘ POPESCU B.I.A. (arhitectură / architecture) - DUCTILTECH CONSTRUCT SRL (rezistență / structure) - COMPLET INSTAL DESIGN SRL (instalații / installation equipments)

Subcontractanți proiectare / Subcontractors design :

Teleteknika Engineering SRL – devieri telecomunicații / telecommunications deviations, SC ELECTROINSTAL SOLUTION SRL- ELECTRICE, Proimsat S.A. – devieri electrice / electric deviations.

Echipa de arhitecți / Architects Team : arh. / arch. Dragoș Popescu, arh. / arch. Șerban Marinescu, arh. / arch. Bogdan Vitec, arh. / arch. Alexandru Pop

Colaboratori / Collaborators : arh./ arch. Rodica Stănică, peisagist / landscape designer Alexandru Pripîș

Constructor / Constructor : Asociera MITLIV EXIM SRL – POLYSTART IMPEX SRL

Subcontractanți instalații / Subcontractors installation equipments : CIVITAS SYSTEMS SRL

Suprafața suprateană amenajată / Ground Designed Area : cca. 17200 mp / sqm

Suprafața construită suprateană (accese parcare, lifturi pasaj) / Ground Built Area (parking accesses, passage elevators): 82 mp / sqm

Suprafața construită subterană (parcare, pasaj) / Underground Built Area (parking, passage) : 8070,5 mp / sqm

Proiectare / Project : 2013

Execuție / Built : 2015-2017

Valoarea lucrărilor / Budget : cca. 48.400.000 lei

Echipa concurs / Competition Team : arh. Dragoș Popescu, arh. Șerban Marinescu, arh. Bogdan Vitec, arh. Alexandru Pop; colaboratori arhitectură / architecture collaborators : st. arh. Niculae Theodoru Adrian, st. arh. Gherman Cătălin Ovidiu; colaborator deviz / budget collaborator : ing. Florentina Cârlan

Text / Text : Dragoș Popescu

Foto / Photo : Radu Malașincu, Șerban Marinescu, Alexandru Cutelecu, pagina oficială de Facebook "Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea" / Facebook official page of Râmnicu-Vâlcea City Hall

Citare articol curent / Citation:

(Ro)

Popescu D. (2021). De la parc totalitar la piață democratică. Reorganizarea și amenajarea spațiului public central din municipiul Râmnicu Vâlcea. în *Teoria proiectului de arhitectură. Idei construite*. SP FA UAUIM. EUIM – Editura Universitară Ion Mincu, București.

(En)

Popescu D. (2021). From totalitarian park to democratic plaza. Reformation and design of central public space from Râmnicu Vâlcea municipality. in *Architectural design theory. Built ideas*. SP FA UAUIM. EUIM – Ion Mincu University Publishing House, Bucharest.

EVOLUTIA SPATIULUI PUBLIC SI A DIRECTILOR DE PARCURGERE SI PERCEPTIE
FRONTUL CONSTRUIT CONTINUU CONDUCE SPRE PATAMIRCEA CEL BATRAN CA SPATIU PUBLIC CENTRAL INCEPUTUL SECOLULUI XX

EVOLUTIA SPATIULUI PUBLIC SI A DIRECTILOR DE PARCURGERE SI PERCEPTIE
DISPARITIA FONDULUI CONSTRUIT NU DUCE LA APARITIA SPATIULUI PUBLIC DIN CAUZA AMENAJARI ACESTUIA CA PARC SI SPATIU DE TRECERE SITUATIE EXISTENTA

EVOLUTIA SPATIULUI PUBLIC SI A DIRECTILOR DE PARCURGERE SI PERCEPTIE
ELIBERAREA SI ACCESIBILIZAREA SPATIULUI IMPRELINA CU PASTRAREA UNEI ZONE IMPORTANTE DIN SPATIUL VERDE PROPUNERE

TABULA RASA. INTERVENTIA DIN ANII 80 STERGE APROAPE IN TOTALITATE FONDUL CONSTRUIT

PASUL 1: IDENTIFICAREA ZONELOR CE SE VOR PASTRA SI MINIMIZAREA ZONEI DE INTERVENTIE

PASUL 2: FACERE DE LOC: CURATARE LOCULUI DE AMENAJARILE EXISTENTE

PASUL 3: APLATIZAREA TERENULUI PRIN COBORARE LA COTA SUDICA, CONTINUAREA ZIOLUI VECHI

REFACEREA LEGATURILOR SI CREAREA UNORA NOI

AMENAJARE: PAVAJ, MOBILIER URBAN, ILUMINAT, PLANTATII NOI

COPREZENTA MAI MULTOR ETAPE DE EVOLUTIE ALE SPATIULUI